

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดบทบาทบัญญัติไว้ในหมวดต่างๆ ทั้งในเรื่องของความมุ่งหมายและหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2561 ได้กำหนดกรอบแนวทางในการผลักดันการพัฒนาระบบราชการไทยเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีระบบการทำงานที่คล่องตัว รวดเร็ว ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน เน้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงกลไกและระบบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับพันธกิจและลักษณะงานของหน่วยงานของรัฐให้สามารถวัดผลได้ รวมทั้งวางระบบการบริหารงานแบบบูรณาการในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัฐบาลของกระทรวงที่มีเป้าหมายร่วมกัน หรือที่เรียกว่า Joint KPIs ตามห่วงโซ่คุณค่า (Value Chains) ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนกระทั่งปลายน้ำ มีการกำหนดบทบาทภารกิจที่ชัดเจนว่าหน่วยงานใดมีความรับผิดชอบในเรื่องหรือกิจกรรมใด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 ก, หน้า 1-2)

บทบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาของประเทศไทย ทั้งระบบ ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยด้านสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์และภาษา ด้านวัฒนธรรมเกิดการซึมซับวัฒนธรรมสากลมากขึ้น ด้านการเมืองที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจมีการรวมกลุ่มกันระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มอำนาจ การต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์ ด้านสิ่งแวดล้อมเกิดการใช้และเผาผลาญทรัพยากรทำให้เกิด

ภาวะโลกร้อน อุบัติภัยทางธรรมชาติที่รุนแรง กระทั่งต่อวิถีการดำรงชีวิตด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงถึงกันทั้งด้านข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ จนกลายเป็นกระแสควบคุมเศรษฐกิจและสังคมโลก เกิดการแข่งขันกันอย่างเสรีและทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งบริบทและปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว ล้วนมีอิทธิพลต่อการศึกษา ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 4) ดังนั้น การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงตามพลวัตโลกดังกล่าวของ สถานศึกษาด้วยการปรับกระบวนการทัศน์ให้พร้อมรับสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในทุกช่วงของการเปลี่ยนผ่านจึงน่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดีเพื่อความอยู่รอด ของสถานศึกษาท่ามกลางปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้านทั้งปัจจัยภายนอกและ ปัจจัยภายใน เฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ไปสู่ผู้สูงอายุมากขึ้น ในขณะที่ประชากรในวัยเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มลดลงส่งผลกระทบต่อ ดั้งที่มีตัวอย่างปรากฏให้เห็นเด่นชัดในปัจจุบัน เช่น สถานศึกษาระดับประถมศึกษา หลายแห่งต้องประสบกับการถูกยุบเลิกหรือการควบรวมสถานศึกษาและหากผู้มีส่วน เกี่ยวข้องปล่อยปละละเลยไม่เห็นความสำคัญของความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร ทั้งระบบการบริหารจัดการ เหตุการณ์ทำนองเดียวกันนี้ น่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยอาจ เกิดขึ้นกับสถาบันการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นด้วย (พิษณุ แก้วนัยจิตร, 2555, หน้า 3)

ภาครัฐจึงได้กำหนดองค์ประกอบของมาตรฐานการควบคุมภายในเพื่อเป็น หลักประกันว่าการดำเนินงานของหน่วยงานมีความพร้อมและมีคุณภาพอันเป็นที่ยอมรับ ของบุคคลทั่วไปโดยการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) นับว่าเป็นองค์ประกอบ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในแต่ละองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึง สถาบันการศึกษาต่างๆ ในทุกระดับล้วนมีโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงอันได้แก่ ความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่าหรือเหตุการณ์ซึ่งไม่พึงประสงค์ ที่ทำให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการที่ใช้ในการระบุและวิเคราะห์ ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมทั้งการกำหนดแนวทาง ที่จำเป็นต้องใช้ในการควบคุมความเสี่ยงในการบริหารองค์กร (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2552, หน้า 5)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 20 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีผู้ตรวจราชการของกระทรวงเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจราชการ ศึกษาวิเคราะห์วิจัยติดตามและประเมินผลระดับนโยบาย เพื่อนิเทศให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและเพื่อให้การตรวจราชการ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐ แนวใหม่อาศัยอำนาจตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้มีการตรวจราชการ 5 แนวทางคือ การตรวจราชการ แบบเชิงรุกและสร้างสรรค์ การตรวจราชการแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การตรวจราชการ แบบร่วมเป็นพันธมิตร การตรวจราชการแบบการบริหารความเสี่ยงและการตรวจราชการ แบบมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการบริหาร บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวดที่ 3 มาตรา 9 (1) กำหนดให้ส่วนราชการต้องจัดทำ แผนปฏิบัติการไว้เป็นการล่วงหน้าและรองรับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2550 ที่เห็นชอบให้ส่วนราชการ จัดให้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของ แผนงาน/โครงการที่จัดขึ้นตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยแนบผลการวิเคราะห์ ความเสี่ยงไปพร้อมกับคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 และ การจัดทำระบบบริหารความเสี่ยงตามตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 อยู่ในหมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (SP7) ที่กำหนดว่า ส่วนราชการต้องมีการวิเคราะห์และจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงตาม มาตรฐาน COSO เพื่อเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินแผนงาน/ โครงการที่สำคัญ ซึ่งต้องครอบคลุมความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2556, หน้า 1)

เมื่อพิจารณาแนวปฏิบัติตามตัวบ่งชี้พบว่า การประเมินความเสี่ยงใน กระบวนการบริหารการศึกษาจะเน้นไปที่การประเมินกระบวนการในลักษณะกว้างๆ ว่าควรทำอะไรบ้าง แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่าควรต้องดำเนินการอย่างไร นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินที่นำมาใช้ตัดสินสามารถบอกได้แต่เพียงว่า “มีการดำเนินการครบ-ไม่ ครบ” โดยให้คะแนนลดหลั่นกันไปตามจำนวนข้อที่ระบุให้ดำเนินการ แต่ไม่สามารถบอกถึง ระดับคุณภาพการดำเนินการกระบวนการความเสี่ยงในการบริหารของสถานศึกษาที่เฉพาะเจาะจง ในด้านต่างๆ ได้แต่อย่างใดหรืออาจกล่าวได้ว่าผลที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงตาม แนวทางข้างต้นนี้ ให้ข้อมูลสารสนเทศที่ไม่เพียงพอสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ประกอบ

การพิจารณาเพื่อการตัดสินใจหรือตัดสินใจคุณค่าสิ่งที่มีมุ่งประเมินได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ครอบคลุม นอกจากนี้ในระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตาม จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามนโยบายในการปฏิรูปการศึกษายังต้องออกกำกับ ติดตาม รายงานความก้าวหน้า เพื่อติดตามงานและติดตามความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 ข, หน้า 1)

การบริหารความเสี่ยงขององค์กรทุกประเภททั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ทุกองค์กรจะตั้งวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจน เช่น เพื่อคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างผลกำไร เพื่อให้การบริการประชาชน ไม่ว่าจะกำหนดวัตถุประสงค์ไว้เช่นไรก็ตาม การบรรลุ วัตถุประสงค์ดังกล่าว นั้น จะต้องประสบกับความเสี่ยง(Risk)อยู่เสมอ ซึ่งอาจปรากฏ ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ/การปฏิบัติตาม กฎหมาย ความเสี่ยงทางนโยบาย ความเสี่ยงเป็นภาวะคุกคาม ปัญหา อุปสรรคหรือ ความสูญเสีย โอกาส ซึ่งจะทำให้องค์กรไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือก่อให้เกิด ความเสียหายต่อองค์กรทั้งในด้านกลยุทธ์การปฏิบัติงาน การดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ประเด็นสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับความเสี่ยง คือความไม่แน่นอน (Uncertainty) ของผลลัพธ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 11)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีมิติในการบริหารงานที่หลากหลาย เพราะมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับ ชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น แม้ว่าโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษาจะประสบความสำเร็จในด้านปริมาณแต่ด้านคุณภาพการศึกษา เช่น มาตรฐานครู การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของ โรงเรียนชี้ให้เห็นปัญหาในเรื่องของคุณภาพการศึกษาซึ่งเกี่ยวเนื่องกับระบบการบริหารงาน ของโรงเรียน (นิภาพร แสนเมือง, 2557, หน้า 4) นอกจากนี้โรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษายังคงต้องบริหารโรงเรียนควบคู่ไปกับการบริหารความเสี่ยง ซึ่งมีโอกาส เกิดขึ้นได้จากการบริหารโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้าน การดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตาม กฎหมาย/กฎระเบียบ หากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสามารถบริหารความเสี่ยง โดยการกำหนดตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงควบคู่กับขอบข่ายการบริหารโรงเรียน

เพื่อเตรียมการระบุมูลเหตุแห่งความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง และวางแผนการจัดการความเสี่ยง ให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการลดมูลเหตุแต่ละโอกาสที่สถานศึกษาจะเกิดความเสี่ยงในระดับความเสี่ยง และขนาดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่สถานศึกษายอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษาและเป้าหมายตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของต้นสังกัด (เจริญศรีแสนปาง, 2556, หน้า 8)

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่การบริหารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์และเป็นประโยชน์สำคัญต่อการเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนสร้างเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ในขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จอันจะส่งผลให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ (Excellence Performance) ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามการวิจัยดังนี้

1. ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอะไรบ้าง
2. โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกันหรือไม่
3. คู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยคือโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับตัวบ่งชี้และคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.2 สามารถนำตัวบ่งชี้ไปใช้เป็นเกณฑ์ในการระบุความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนจัดการความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านการนำไปประยุกต์ใช้

2.1 หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการระบุความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนจัดการความเสี่ยงตามบริบทได้อย่างเหมาะสม

2.2 โรงเรียนสามารถนำตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงไปใช้ในการประเมินตนเอง และวางแผนจัดการความเสี่ยงเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินจากต้นสังกัด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1.1 ด้านกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพและกำหนดกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 3) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์

1.2 ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การกำกับติดตาม 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การแนะแนว 4) การประกันคุณภาพ 5) งานธุรการ 6) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 ด้านการเงินและงบประมาณ ประกอบด้วย 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การติดตาม ประเมินผล และรายงานผล 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุน 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- 1.4 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ประกอบด้วย 1) วินัย
2) การควบคุมภายใน และ 3) การแปลงกฎระเบียบและมาตรการ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้

2.1.1 นักวิชาการ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหาร การศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ จำนวน 2 คน

2.1.2 นักปฏิบัติการ จำนวน 7 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.2.1 ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวง ได้แก่ ผู้ที่มีตำแหน่งด้านการ กำหนดนโยบายทางการศึกษาหรือการบริหารความเสี่ยง มีประสบการณ์ในการบริหารไม่ น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน

2.1.2.2 ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญและมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหาร การศึกษา จำนวน 2 คน

2.1.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับ รางวัลพระราชทาน มีประสบการณ์การบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่า เชี่ยวชาญ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน

2.1.2.4 ครูผู้สอน ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานด้านการควบคุมภายใน โรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน จำนวน 2 คน

2.2 **โรงเรียนดีเด่น** คือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับรางวัล พระราชทาน จำนวน 2 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน และครูผู้สอนจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นครูที่ปฏิบัติงานด้านการ ควบคุมภายใน รวมโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 4 คน

2.3 **ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ สมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์**

2.3.1 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1,047 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561, ออนไลน์)

2.3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 530 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ใช้วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ไลค์ลีสี่สูงสุด (maximum likelihood : ML) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่เพราะถ้าใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดต่ำกว่า 100 หน่วย จะพบว่าโอกาสปฏิเสธสมมติฐานในการทดสอบ ไค-สแควร์ (chi-square) มาก เพราะค่าไค-สแควร์ มีแนวโน้มที่จะมีค่าสูง ประกอบกับ Bollen (1989) เสนอแนะว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรพิจารณาควบคู่กับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า และ Comrey & Lee (1992 อ้างถึงใน กัลยา วาณิชยปัญญา, 2551) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าควรใช้ขนาดตัวอย่าง 500 คน ความเหมาะสมของการวิเคราะห์ อยู่ในระดับดีมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 530 การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) (วาริ เฟ็งสวัสต์, 2551, หน้า 205)

2.4 ผู้เชี่ยวชาญ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.4.1 ผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา (Wording) โครงสร้างและรูปแบบของแบบสอบถาม (Structure and Format) ในระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตลอดจนคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จำนวน 5 คน รายละเอียด ดังนี้

2.4.1.1 ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักวิชาการที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษาและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 1 คน

2.4.1.2 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา จำนวน 1 คน

2.4.1.3 ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์การบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษและมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา จำนวน 2 คน

2.4.1.4 ศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องเครื่องมือการวิจัย หรือมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกสาขาวิจัยและประเมินผลหรือสาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหรือสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน

2.4.2 ผู้เชี่ยวชาญในชั้นพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้เทคนิคการวิจัยเดลฟายแบบปรับปรุง เพื่อให้การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จำนวน 21 คน แบ่งออกได้ ดังนี้

2.4.2.1 ระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักวิชาการ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

2.4.2.2 ระดับจังหวัด ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัดหรือรองศึกษานิเทศก์จังหวัด หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษาหรือการบริหารและพัฒนาศึกษา มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษและมีประสบการณ์ในการบริหารความเสี่ยงไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 9 คน

2.4.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนที่มี
วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาหรือการบริหารและพัฒนา
การศึกษา มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ด้านการบริหาร
ความเสี่ยงไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 9 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับ
การบริหารความเสี่ยงจากนักวิชาการ ดังต่อไปนี้ นฤมล สะอาดโหม (2549),
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(2550), ธร สุนทรายุทธ (2553), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551),
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กพร.)(2552), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
(2553), พิษณุ แก้วนัยจิตร (2555), สุรสิทธิ์ ลาภอินทรีย์ (2555), เจริญ ศรีแสนปาง
(2556), สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556), จรัญ พะโยม (2557),
พันธ์เทพ พัฒนจวีพันธ์ (2557), Andersen และ Schroeder (2010), Moeller (2011)
เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดองค์ประกอบหลักการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์
2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน 3) ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ และ
4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ

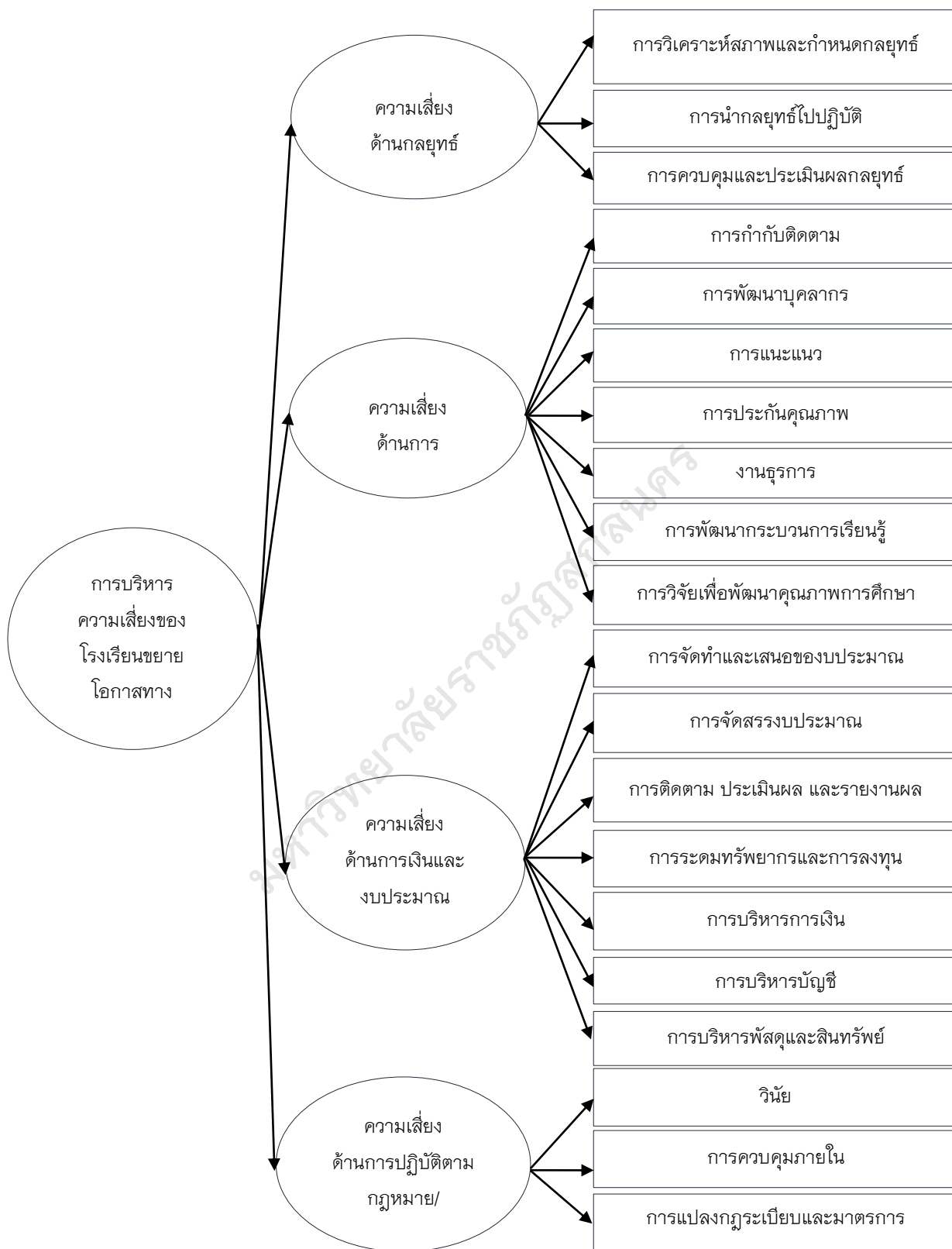
องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ
งานวิจัยของจิรพร สุเมธีประสิทธิ์ และคณะ (ม.ป.ป.), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551),
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการ(กพร.)(2552)(อ้างถึงใน สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554), กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช (2553), ณิชธิญา
ปัทมทัตตานนท์ (2553), ประสพ กันจู (2553), พิษณุ แก้วนัยจิตร (2555), ปสุตา ไชยสุทธิ์
จันทร์ศรี (2556), สมชิต บรรทัด (2556), พิบูล ทีปะบาล และธณวัฒน์ ทีปะบาล (2559),
Schermerhorn (2002), Andersen และ Schroeder (2010), Thomson et al. (2014),
Wheelen et al. (2015) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การวิเคราะห์สภาพ
และกำหนดกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 3) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์

องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านการดำเนินงานได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ จีรพร สุเมธีประสิทธิ์ และคณะ (ม.ป.ป), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(2552), ณิชชิตญา ปัทมทัตตานนท์ (2553), พิษณุ แก้วนัยจิตร์ (2555), สมชิต บรรรทิต (2556), Andersen และ Schroeder (2010) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การกำกับติดตาม 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การแนะแนว 4) การประกันคุณภาพ 5) งานธุรการ 6) การพัฒนาระบบงานการเรียนรู้ และ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของจีรพร สุเมธีประสิทธิ์ และคณะ (ม.ป.ป.), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552), กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช (2553), ณิชชิตญา ปัทมทัตตานนท์ (2553), ประสพ กันจู (2553), พิษณุ แก้วนัยจิตร์ (2555), สมชิต บรรรทิต (2556), ประสิทธิ์ ศรีสาพันธ์ (2557) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การจัดทำและเสนอขอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การติดตาม ประเมินผล และรายงานผล 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุน 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

องค์ประกอบหลักความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยของจีรพร สุเมธีประสิทธิ์ และคณะ (ม.ป.ป.), ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551), กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช (2553), ณิชชิตญา ปัทมทัตตานนท์ (2553), ประสพ กันจู (2553), สมชิต บรรรทิต (2556) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) วินัย 2) การควบคุมภายใน และ 3) การแปลงกฎระเบียบและมาตรการ

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยดังกล่าว สามารถนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิด การวิจัยในการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง การควบคุมกำกับปัจจัยและกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่างๆ เพื่อลดมูลเหตุและโอกาสที่โรงเรียนจะเกิดความเสียหาย การออกแบบการบริหารความเสี่ยงจะทำให้สามารถระบุเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อโรงเรียนตลอดจนสามารถจัดการควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่โรงเรียนยอมรับได้โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโรงเรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ หมายถึง โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในและภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดแผนกลยุทธ์ที่จะใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลัก เป้าหมาย และแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพและกำหนดกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์

1.1.1 การวิเคราะห์สภาพและกำหนดกลยุทธ์ หมายถึง การวิเคราะห์ตรวจสอบ และประเมินสภาพแวดล้อมภายในภายนอกของสถานศึกษาโดยการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร กำหนดแนวทางในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดแต่ละด้านรวมทั้งคัดเลือกกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษา

1.1.2 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินงานด้านการนำนโยบายและกลยุทธ์ที่กำหนดไว้สู่การปฏิบัติ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตามบริบทของสถานศึกษา กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การแต่งตั้งคณะทำงาน การกำหนดปฏิทินและระยะเวลาในการปฏิบัติงานและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

1.1.3 การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ หมายถึง การจัดระบบ การควบคุม ติดตามและประเมินผล การสร้างความรู้ความเข้าใจในการควบคุม ติดตาม และประเมิน มีการรายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่ผลการประเมิน ตลอดจนนำ ผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงกลยุทธ์

1.2 ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน หมายถึง โอกาสหรือเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบริหารกิจกรรมภายในสถานศึกษารวมทั้ง การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อประสิทธิภาพและกระบวนการ ทำงานทำให้สถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) การกำกับติดตาม 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การแนะแนว 4) การประกันคุณภาพ 5) งานธุรการ 6) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2.1 การกำกับติดตาม หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์การกำกับ ติดตาม มีการวางแผนการกำกับติดตามการดำเนินงาน ปฏิบัติการกำกับติดตามในรูป คณะกรรมการ มีการตรวจสอบผลการกำกับติดตามและรายงานผลการกำกับติดตาม

1.2.2 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ ในการจัดวางมาตรฐานและการวางแผนการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะ เพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงสภาพการทำงานให้มีประสิทธิภาพดี ขึ้น เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในการปฏิบัติงานและส่งเสริมสนับสนุนพัฒนา บุคลากรในการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน

1.2.3 การแนะแนว หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์แนวทาง ในการดำเนินงานการแนะแนวการศึกษา จัดระบบการแนะแนววิชาการและวิชาชีพภายใน สถานศึกษาให้มีความเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ ด้านการแนะแนว มีการติดตามและประเมินผลระบบ กระบวนการแนะแนว ตลอดจน สร้างเครือข่ายการแนะแนวแนวทางการศึกษา

1.2.4 การประกันคุณภาพ หมายถึง การจัดระบบโครงสร้างองค์กร เพื่อรองรับระบบประกันคุณภาพ กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จ ตามมาตรฐานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกัน คุณภาพการศึกษาอย่างครอบคลุม ดำเนินงานตามแผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมิน

คุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง ร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกเพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบประกันอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการประเมินภายในจากต้นสังกัด รายงาน ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด

1.2.5 งานธุรการ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงาน ธุรการ จัดพิมพ์และเก็บรวบรวมเอกสารอย่างเป็นระบบ กำหนดการดำเนินงานธุรการ ในแผนปฏิบัติการประจำปี ส่งเสริมการให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้บริการงานธุรการแก่ผู้รับบริการอย่างเสมอภาค ตลอดจนใช้ เทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมในการดำเนินงานธุรการ

1.2.6 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ กรอบการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเพื่อจัดกระบวนการ เรียนรู้ ให้เนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ผสานความรู้ บลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นิเทศการจัดการเรียน การสอนของครูเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมให้ใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาการเรียนการสอนของครูและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามหลักสูตร สถานศึกษา

1.2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมายในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และการนำผลวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อและใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมให้บุคลากรทำการวิจัยในชั้นเรียน สร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานและมีการ เผยแพร่งานวิจัย วิจัย ประเมิน และพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1.3 ความเสี่ยงด้านการเงินและงบประมาณ หมายถึง โอกาสหรือ เหตุการณ์ที่เกิดจากการบริหารการเงินและงบประมาณของสถานศึกษาตลอดจน กระบวนการปฏิบัติงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาที่ผิดพลาดหรือขาดหลักการ ปฏิบัติที่ดี ซึ่งผลให้สถานศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) การจัดทำและเสนอ ของงบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การติดตาม ประเมินผลและรายงานผล 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุน 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

1.3.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ หมายถึง การกำหนด วัตถุประสงค์ในการจัดทำและเสนอของบประมาณ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดทำและเสนอของบประมาณ โดยการเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินที่ได้รับการจัดสรร สอดคล้องกับนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งงบประมาณ กำหนดแนวทาง การบริหารความเสี่ยงและรายงานติดตามผลการปฏิบัติงานในระบบ

1.3.2 การจัดสรรงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานด้านการจัดสรร งบประมาณเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ส่งเสริมให้ บุคลากรส่วนร่วมในการดำเนินงานและบุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจใน การดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างถูกต้องตามลำดับความสำคัญ มีการประเมินผล และรายงานปัญหาเพื่อลดการสูญเสียต่อเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์

1.3.3 การติดตาม ประเมินผลและรายงานผล หมายถึง การกำหนด ระยะเวลาการติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานด้านงบประมาณ การรายงานผลการใช้ งบประมาณ การเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดแผนงานในแต่ละปีการศึกษา บุคลากร มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน มีการประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันความผิดพลาด ความเสียหาย นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขด้านการบริหารงบประมาณและใช้ เครื่องมือประเมินความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุน หมายถึง การกำหนด วัตถุประสงค์ก่อนทำการกำหนดแนวทางการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การเก็บรวบรวม การทบทวนระบบการควบคุมการใช้ทรัพยากร การจัดสรรการใช้ ทรัพยากรให้เหมาะสม การติดตามประเมินผลการการระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษามีการประเมินผลและนำผลการประเมินความเสี่ยงมาพัฒนางาน

1.3.5 การบริหารการเงิน หมายถึง การจัดระบบการเงินให้เป็นไป ตามระเบียบขั้นตอนของการบริหารการเงินตามแนวปฏิบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด ให้มีการรายงานเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงิน การวิเคราะห์ปัญหา ความรุนแรงที่เกิดจากการใช้งบประมาณ และคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในการจัดทำเอกสาร หลักฐานทางการเงิน ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้

1.3.6 การบริหารบัญชี หมายถึง การออกแบบขั้นตอนการปฏิบัติงาน ด้านการเงินและการบัญชี มีการทบทวนและจัดลำดับความสำคัญการดำเนินงานตามคู่มือ

การเงินการบัญชี มีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันสาเหตุการเกิดความเสียหาย การบัญชี มีระบบการจัดทำบัญชีและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและจัดทำรายงานทางการเงิน เพื่อการประเมินผลการดำเนินงานด้านการบริหารบัญชี

1.3.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ หมายถึง การคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานพัสดุโรงเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ การเบิกจ่ายพัสดุและสินทรัพย์ตามจำนวนการใช้พัสดุที่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน มีการวางแผนการบริหารพัสดุและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ มีระบบการควบคุม ดูแล บำรุงรักษาพัสดุที่นำมาใช้ในโรงเรียน ตลอดจนมีการประเมินความเสี่ยงในขั้นตอนการปฏิบัติงานการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

1.4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ หมายถึง โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกิดจากการบริหารงานภายในสถานศึกษาที่ขัดกับข้อบังคับ กฎหมายต่างๆที่อาจเกิดจากกฎหมายและระเบียบนั้นไม่ชัดเจนไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ไม่ชัดเจนในแนวปฏิบัติ หรือขัดกับทัศนคติ ขัดต่อจรรยาบรรณ ส่งผลให้สถานศึกษา ไม่บรรลุ วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) วินัย 2) การควบคุมภายใน 3) การแปลงกฎระเบียบและ มาตรการ

1.4.1 วินัย หมายถึง การปฏิบัติตนของบุคลากรตามระเบียบแบบแผน ของทางราชการหน่วยงานการศึกษาและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้องค์กรดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการบังคับบัญชาให้มีความตระหนักรับผิดชอบ ส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรให้มีวินัย

1.4.2 การควบคุมภายใน หมายถึง ระบบการควบคุมกระบวนการในการ ปฏิบัติงานที่บุคลากรในสถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อการจัดวางระบบการควบคุมภายใน สร้างความมั่นใจในระดับที่สมเหตุสมผลว่าการบริหารและการปฏิบัติงานจะสามารถบรรลุ เป้าหมายและให้เกิดผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการ ติดตามผลและประเมินผลในระหว่างการปฏิบัติงานโดยคณะกรรมการตลอดจนรายงาน การดำเนินงานที่เป็นจริงกับหน่วยงานรับตรวจ

1.4.3 การแปลงกฎระเบียบและมาตรการ หมายถึง การตีความใน กฎระเบียบ คำสั่งในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสร้างความเข้าใจตรงกันในกฎระเบียบ คำสั่ง ของสถานศึกษาที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ กฎกระทรวงหรือ

กฎหมายอื่นๆและยอมรับการปฏิบัติตามมาตรฐานเร่งด่วน ตลอดจนยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือข้อเสนอเชิงนโยบายทางการศึกษา

2. ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณ ของระบบการดำเนินงานส่วนใดส่วนหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ความเสี่ยงในการบริหาร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ในรูปของโมเดลโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. โมเดลโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง รูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

5. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2561

6. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) หมายถึง วิธีการทางสถิติที่วิเคราะห์ชี้วัดว่าตัวแปรต่างๆ ที่วิเคราะห์ได้เป็นตัวแปรชี้วัดองค์ประกอบนั้น โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)

7. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง หมายถึง การวิเคราะห์เพื่อศึกษาว่า องค์ประกอบย่อยที่ได้อยู่ภายใต้องค์ประกอบใหญ่เดียวกันหรือไม่ องค์ประกอบย่อยใดมีความสำคัญมากกว่ากัน

8. น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบ

9. ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล โดยค่าไค-สแควร์ต่ำหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีความน่าจะเป็นเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) และค่าดัชนีวัดระดับ ความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับหรือเข้าใกล้ 1

10. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2561

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร